

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL:10 SAYI:110 ŞUBAT 2006

ŞİİR VE HAKİKAT

110

Hece / Yürüyüşümüz Süerken 3
Hasan Aycın / Çizgi 4

KUM SAATI

Necati Mert / Tartüflük ve Tuhafları 5
Murat Erol / 2005'in Ödülleri 7
Irak Fuzuli İçin Ödenek Bulamadı 9
Fahriye Abla'yı Kıskanmadım 10
Mustafa Aydoğan / Albüm ve Çerçeve 11
Canan Sevinç / "Şiir Türkiye'nin Teminatıdır" 15
Suavi Kemal Yazgıç / Düzyazı Toplumu 16
Nazım Hikmet'in 106. Doğum Yılı 17
Onat Kutlar Anıldı 19
Mevlüt Kaplan Edebiyat Ödülleri-2005 Sahiplerini Buldu 19

Cahit Koytak / Tarlakuşunun Doğaçlamaları... 20
Arif Ay / Bağdat'a Dönen Şiirler-Mekke Konuşuyor 24
Hüseyin Atlansoy / Yahudanın Son Nefesi... 26
Özlem Fedai / Çamun Dikenli Oluşu mu Önemlidir, Yaz Kış Yeşil Kalması mı? 28
Ali Galip Yener / Hümanist Edebî Denemeye Edward Said'in Katkısı Üzerine 32
Ali Emre / Şiir: Dilin En Güzel Gemisi 40
Necmettin Türinay / Doksan Sonrası Şiir ve Cahit Koytak Şiiri 44
Kenan Çağan / Dip Akıntısı ve Hayata Dair Kimi Tedbirler 48
Abdullah Şevki / Tel Araba 50
Atf Bedir / Eskizler 51

Dosya: "ŞİİR VE HAKİKAT"

Turan Koç / İmaj Çağı ve Şiir 54
Hayriye Ünal / Pervâsız Bir Geliş 58
Ali Ayçil / Şiir Hakikati Göstermez Hakikat Şiirde Görünür 64
Arif Ay / Şiir ve Hakikat 74
Hüseyin Atlansoy / 'Şiir ve Hakikat' Üzerine Kısa Notlar 77
Celâl Fedai / Hakikatin Hakikatim Olsun, Seni Kendimden Bileyim 80
Turan Karataş / "Herkesin Konuştuğu Dilden Mahrum Ama Yepyeni Bir Dil Konuşmanın Sevinci" 85
Mustafa Şerif Onaran / Şiir Gerçeği 90
Ali Galip Yener / Şiir-Hakikat İlişkisi Üzerine Notlar 92
Enis Akın / Hakikat: Şiirin Aradığı Bir Şey Değil 97
Hanifi Vural / Sözü ve Hayalin Hakikatinde Şiir 100
Ahmet Oktay / Şiirin Hakikati mi, Hakikatin Şiiri mi? 104
Mustafa Aydoğan / Poetik Hakikat 105
Hans-Georg Gadamer / Şiirin Hakikat Arayışına Katkısı Üzerine 107

Vural Kaya / Kurye-I 117
Mustafa Oğuz / Odama Güneş İstiyorum Üç Gün İçin 120
Ozan Ozanoğlu / Acıyı Ört Baba 121
Mehmet Solak / Ne Sanırsın 122
Ömer Yalçınova / Son İstek Hazırlığı 123
Ömer Lekesiz / Türk Öykücülüğünün İzinde: "Eleştiri Sanata Bitişiktir. Sanat Yoksa Eleştiri de Yoktur." 125
Işık Yanar / Kuzeye Kaçan Sevgili ya da İsmet Özel'in Savaş Bitti Şiiri Üzerine 133
Ayşe Kara / İstanbul Yazıları Mistik-Mekan-Eyüp-II 140

KİTAPLIK

Mahmut Babacan / Mehmet Akif'in Şiir Dünyası 142
William Stadiem / Kral Fârûk 143
Sultan Muhammed Şah / Ağa Han 144

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ
ISSN 1301-210X

YIL: 10 SAYI: 110
ŞUBAT 2006
(Her ayın birinde yayımlanır.)

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd.Şti. Adına
Sahibi: Ö. Faruk Ergezen

Yazı İşleri Müdürü: İbrahim Çelik

Yayın Yönetmeni: Hüseyin Su

Yönetim Yeri

Konur Sk. No: 39/1
Kızılay/Ankara

Yazışma: P.K. 79 Yenışehir/Ankara

Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hecedergi@yahoo.com
hece@hece.com.tr

Dizgi-Düzeltilti: Hece

Teknik Hazırlık: Hece/ Bülent Güler

Kapak: Sarakusta **web:** sarakusta.com

Baskı: Öncü Basımevi **Tel:** 384 31 20

2006 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 90 YTL.

(Kurumlar İçin: 200 YTL.

Yurt Dışı: 150 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd.Şti.

Gelen yazılar yayınlansa da yayınlanmasa da geri
verilmez. İlkelerimize uymayan ilânlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.01.2006

YÜRÜYÜŞÜMÜZ SÜRERKEN

Batılılaşma süreci ile birlikte biçim, içerik ve arayışları açısından yeni bir kimlik arzeden ve Yeni Türk Edebiyatı olarak da adlandırılan edebiyatımız, o günden beri hep dergi merkezli bir edebiyat olmuştur. Batılılaşma çabalarının ana yönünün Fransa oluşu gibi, edebiyatımızdaki yöneliş ve örnek alışların eksenini de Fransız edebiyatı olmuştur. Fransız edebiyatının dergi merkezli bir edebiyat oluşu, bizim edebiyatımızı da aynı doğrultuda belirlemiştir. Türk edebiyatı, dergiler üzerinden giderek değerlendirilip konuşulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, her edebiyat dergisinin daha ilk sayısı ile birlikte bir edebiyat tarihi sorumluluğu ve bilinci ile yola çıktığının farkında olması gerekiyor.

Hece dergisi, bu sorumluluk ve bilinci 110 sayı boyunca taşıdı. Bundan sonraki sayılarında da taşıyacaktır.

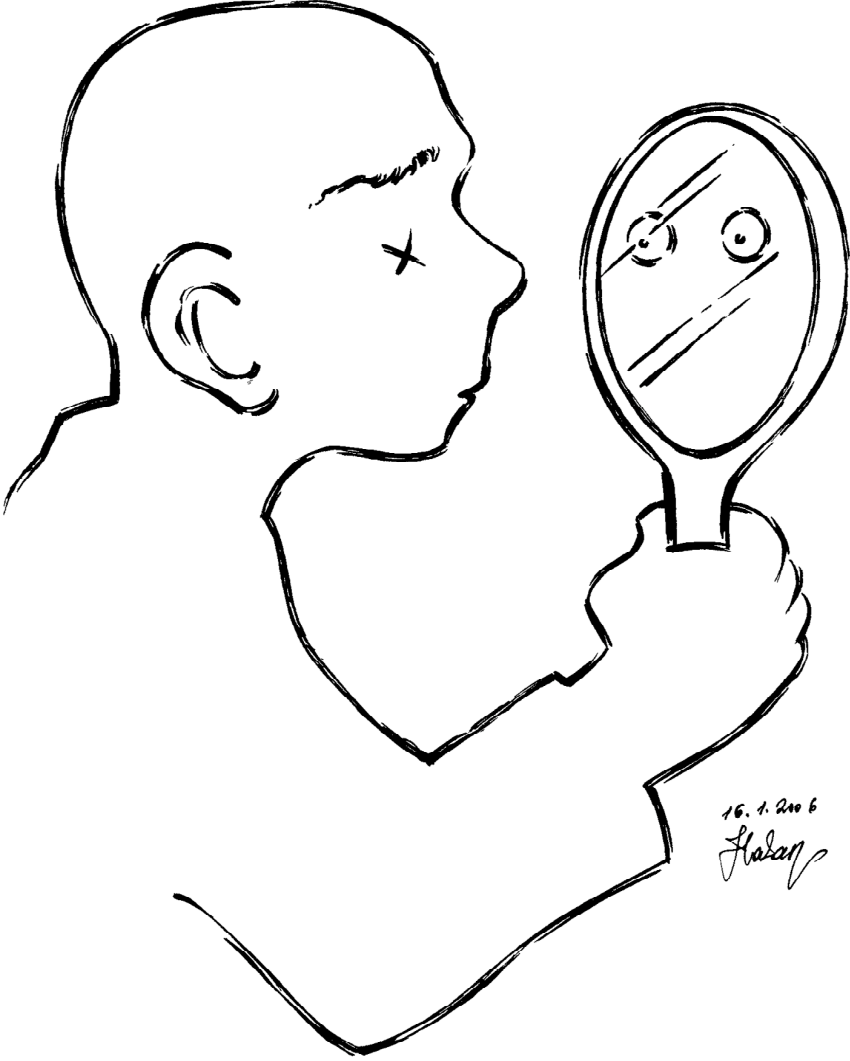
Edebiyatımızın bir başka özelliği de şiir merkezli bir edebiyat oluşudur. Eski Türk Edebiyatından bugüne derin bir şiir yatağına sahip bizim edebiyatımız. Bu derin yatağa ne denli çok eğilinse yeridir. *Hece* dergisi, 10. yılına dek gerek dosyaları, gerek yayınladığı ürünler ve gerekse Şiir Özel Sayısı (sayı; 53-54-55) ile bu dikkati hep gösterdi. 2006 yılı boyunca her sayının dosyasını şiire ayırarak, şiir uygarlığının varisleri olduğumuz bilincini ve dikkatini daha yakın bir mercekten bakarak yerine getirmeye çalışacağız.

Bu sayıdaki ‘Şiir ve Hakikat’ adlı dosyamızdan başlayarak 2006 yılı boyunca her sayıda yer alacak dosyalarımızı şair arkadaşlarımızdan *Hayriye Ünal* ve *Celâl Fedai* tasarlayıp planladılar. Arkadaşlarımızın ve dosyalarımıza katkıda bulunan bütün yazar ve şairlerin emeğinin en güzel bir toplamla ortaya çıkacağına inanıyor ve teşekkür ediyoruz.

Mart 2006’da, 111. sayımızın “Şiir ve Edebi Miras” dosyasında buluşmak dileğiyle.

HASAN AYCIN

ÇİZGİ

NECATİ MERT

TARTÜFLÜK VE
TUHAFLARI

“Tartüf”ü bilirsiniz. Molière’in beş perdelik manzum oyunu. Komedi. 1664’te Versay’da, saray insanlarına oynanıyor ilkin. Derhal yasaklanıyor. Oysa oyunun üç perdesidir oynanan. Nasıl karşılanacağını merak ettiği için, oyunu seyirci önüne bitmemiş haliyle çıkarmıştır Molière. Öyleyken yasaklanır. Tam beş yıl. Bu arada oyunun adını değiştirir yazar, metinle oynar falan, fayda yok. O kadar ki oyunu okuyan, kısmen bile olsa seyreden, kiliseden kovulacaktır. O derece. Tam beş yıl sürer bu.

Haklıdır yasakçılar. Kiliseyi, özellikle onun alıkıran baş kesenliğini hedef almıştır oyun.

Müthiş dindardır Tartüf. Görünüşte tabii. Aslında kurnazdır, çalkıldır. Dindarlığı kullanmakta hiç mi hiç zorlanmaz. Orgon’un ailesine girer, misafiri olmaktan çıkıp adeta aile reisi olur kısa zamanda. Hane halkını çekip çevirir, yönlendirir, yönetir. Niyeti Orgon’un kızıyla evlenmek, karısını ayartmak, alığın da mallarına konmaktır. Alık kim? Orgon. Hanedandandır Orgon. Gayet samimi bir dindardır. Ama o rütbe de alık biridir. Kayınbiraderi –ki o da dindardır, fakat akıllıdır- onca uyarır da, Tartüf’ün takiye yaptığına inandıramaz Orgon’u. Ne zaman ki karısı bir düzen kurup Tartüf’ün sarışını gösterir kocasına, ancak o zaman inanır Orgon ve Tartüf’ü evden

EDEBİYAT
GÜNDEMİ

kovar. Ne ki, “Buradan siz çıkarmanız, konak benim” diye karşı kor Tartüf. Çünkü bütün servet önceden kendisine bağışlanmıştır.

Böyle bitmez oyun. Kötüler cezalandırılarak seyirci rahatlatılır. Ama –dediğim gibi- bu kadarı da yeter fincancı katırlarını ürkütmeye.

Sanatın dili imgeseldir. Bir şey, sadece kendisini anlatmaz sanatta. O şey, benzeri bir başka şeyin yerine geçer, onu da anlatır. Tartüf, Tartüf’tür ve bir Hıristiyandır ama başka milletten, başka dinden biri olabileceği de düşünülmelidir. İngiliz, Alman veya Arap, Türk, Rus, Hintli, Japon... Din, mezhep keza: Protestan, Müslüman, Ortodoks, Budist... Hatta din de sadece din olarak algılanmamalıdır. Düşünülmeli ki din kişisel çıkar için kullanıldığı gibi üzerinde uyushulmuş kimi toplumsal değerler, kavramlar, inanışlar da dar çıkarlar adına kullanılabilir. Atatürkçülük kullanılabilir sözgelimi. Milliyetçilik, sosyalizm, demokrasi, insan hakları... Yani Tartüf’ler dün vardı, bugün de varlar. Tartüflük de berdevam.

Nâzım Hikmet Molière’in “Tartüf”ünden kalkarak bir oyun yazar 1959 yılında. Adı: “Tartüf 59”. Temelde Molière’e bağlıdır. Gerçi Tartüf’ü çakallığı, Orgon’u alıklığı, kayınbiraderi uyarıları ile kalınlaştırır, mesajı daha serttir bu yüzden. Ama oyunun akışı Molière’inki gibidir. Önemli fark, biri ötekine hizmetçi kılınan iki Tartüf olmasıdır. Adı Tartüf 59 olan, eskisini oyundan atıp onun rolünü giyinir. Tartüflüğün devam ettiğini gösterir bu.

Oyunda dinin Tartüf tarafından kullanılışı yine vardır. Örneğe, bir Hıristiyanın ilk görevinin dinlemek olduğu telkin edilir Orgon’a. Orgon da bu telkinle Tartüf’e teslim olur. Giderek toplumsal hayatta başka teslimiyetler getirir bu da. Örneğin, radyo, televizyon, yazılı basın... teslim olunan yeni seslerdir. Yeni telkinler. Onlar dinlenilir, onlara uyulur. Bu arada kayınbirader Kleant gibiler de çıkar, Orgon’ları bu Tartüf’lere karşı uyarır: “Herkesin benimsediği, saygı duyduğu birtakım yüce düşüncelerin ve inançların ardına gizlenerek aç gözlerini doyurmak, mevkilerini korumak istiyorlar. Böylesi yalancı sofulardan insan nasıl nefret etmez?” Etmezler, “Her laftan sonra amin demeyen herkes suçludur, toplum dışına düşmüştür” Orgon’ların gözünde çünkü.

Nâzım’ın oyununda biçimsel demokrasinin seçim, sandık, oy gibi detayları da Tartüflüğün yöntemlerinden. Eski Tartüf oyundan atılmıştır, Orgon, kendisine bulunulan telkini aktarır: “[E]vimizin selameti için kendimize yeni bir çoban seçmemiz gerekiyor.” Tartüf 59, bunun yöntemini söyler: “Genel ve eşit oy ilkesine dayalı bir seçimle.” Kayınbirader Kleant, denileni anlamaz. Tartüf 59 açıklar: “Ne var bunda anlaşılacak? Tartüf’ün yerini bir başkası alacak.”

Bir başka Tartüf’ün gelmesi çare değildir. Oyunda Dorin adında bir kızcağzı vardır, evin beslemesi, Tartüf 59, özgürlük vaadiyle Dorin’e de sarkar. Peki, özgürlüğünü verir mi? Verir. Öyle ki Dorin şerefsizliğini, al-

çaklığını bile bırakmaz adamın, bunu da yüzüne yüzüne söyler. De Tartüf 59, aferinle, bravoyla karşılar bunları. Kırmızı çizgi çekmez. Dorin, "Eğer bütün ev halkı birleşebilseydik, seni çoktan sokağa atmıştık" di-yene kadar hem de. Tartüf 59'un ce-vabı ise oldukça uyandırıcı: "Konuş-ma özgürlüğünden yararlanmayı bilmiyorsun. Bu özgürlükten senin adına başka birinin yararlanması galiba çok daha kazançlı olacak."

Yılmaz Onay, Nâzım'ın, sağlığın-da oynanmayan bu oyununu 2000 yılının ilkbaharında "Tartüf 2000" adıyla Berlin'de Tiyatrom Toplulu-ğu adına sahneler. Tartüflük bilgisa-yar kullanmaktadır artık. İnternete girmektedir. Hiç sapmayan bombalar göndermekte, dünyayı ateşe ver-mektedir. Yılmaz Onay da bütün bunları taşır bu son "Tartüf"e.

Tartüf'lerin, Tartüflüğün savunu-lacak yanı yok. Amenna! Ama Or-gon'ların savunulacak yanı var mı? Bunca yüzyıldır süren bir oyunun hep alık oyuncusu olmak... Bunda bir tuhaflık yok mu?

Hem de yine Nâzım'ın dediğince:
"Koyun gibisin kardeşim / go-cuklu celep kaldırınca sopasını / sü-rüye katılverirsin hemen / ve âdeta mağrur, koşarsın salhaneye. / Dün-yanın en tuhaf mahlukusun yani, / hani şu derya içre olup / deryayı bil-meyen balıktan da tuhaf. / Ve bu dünyada, bu zulüm / senin sayende. / Ve açsak, yorgunsak, al kan için-deyse eğer / ve hâlâ şarabımızı ver-mek için üzüm gibi eziliyorsak / ka-bahat senin, / -demeğe de dilim var-mıyor ama- / kabahatin çoğu senin, canım kardeşim!"

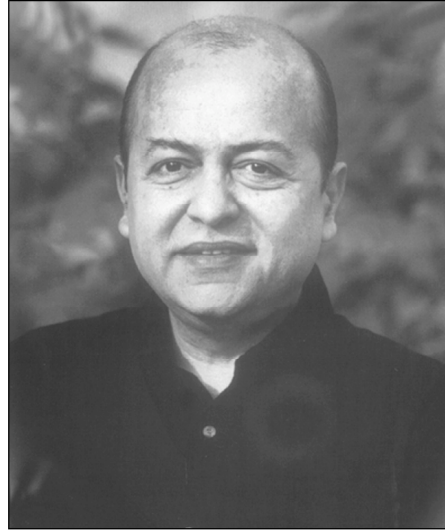
MURAT EROL

2005'İN ÖDÜLLERİ

Edebiyat, kültür-sanat, medya gi-bi pek çok alanda her yıl Türkiye'de pek çok ödül verilir. 2005 yılı da yine bol ödüllü bir yıl oldu. Bu ödüllerin hangileri ve ne kadarı hak edene git-ti, takdir kamuoyunun. Ama şu bir gerçek ki kimi zaman iyi eserlere ve has edebiyatçılara dikkati çekmesi açısından ödüller önemli bir misyon yüklenmiştir. İşte 2005 yılında dik-katten kaçmayan ödüller:

*Türkiye Yazarlar Birliğinin 2005 yılında çeşitli dallarda verdiği ödül-ler şu şekilde sıralandı:

Şiir: Celal Fedai / Parmak İle Bo-yanmış, Hikaye: Necip Tosun / Otuzüçüncü Peron, Roman: Metin Savaş / Zemheri Kuyusu, Deneme: Cengiz Ay doğdu / Bize Velvele Düştü, Fi-kir: Prof. Dr. Hayri Bolay / Osmanlı-

Selim İleri

larda Düşünce Hayatı ve Felsefe, İnceleme: Doç. Dr. Ahmet Özdemir / Moğol İstilasası, Araştırma: Prof. Dr. İdris Bostan / Osmanlı Gemileri, Dil: İlhan Ayverdi / Misalli Türkçe Sözlük, Edebi Tenkit: İlhan Genç / Leyla ile Mecnun'un İki Şairi: Fuzuli ve Sezai Karakoç, Hatıra: Selim İleri / İstanbul'un Sandık Odası, Şehir Kitapları: Kamil Uğurlu / Konya Şehrengizi, Klasik Sanatlar: Nusret Çolpan, Tercüme: Nilüfer Epçeli / Osmanlı Tarihi (Nicolae Jorga'dan), Biyografi: M. Nuri Yardım / Kayıp İstasyon, Çocuk Yayıncılığı: Ebe-Sobe Dergisi, Basın/Fikir: İbrahim Karagül (Yeni Şafak), Basın/Fıkra: Emre Aköz (Sabah), Dergi: Anlayış, Karikatür: Cem Kızıltuğ (Zaman), Elektronik Yayıncılık: Metnis Bilişim (KİBO-Elektronik Kitap Kataloğu), TV/Program: Banu Avar, Sınırlar Arasında- TRT, TV/Kültür: Serdar Tuncer, Gecede Bir Gün-Kanal A, TV/Belgesel: Muharrem Toğul, Bir Yol Ayırımı Hikayesi; Kemal Tahir-TV 5, Müzik: Zara / Bülbül-i Şeyda, Sinema: Çağan Irmak / Babam ve Oğlum, Radyo Programı: Ömer Madra, İncir Çekirdeği-Açık Radyo, Yayıncılık/Kamu: Konya İl Kültür Müdürlüğü,

Yayıncılık/Özel: Kaknüs Yayınevi, Üstün Hizmet: İsmet Özel, Prof. Dr. Kemal Karpat, Niyazi Sayın, Özel Ödül: Konya Büyükşehir Belediyesi, İhsan Işık.

*2005'te Varlık dergisinin düzenlediği Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödüllerinde şiirde Alper Gencer, öyküde Mehmet Erkan birinci oldu.

*Yunus Nadi Ödüllerinde roman dalında Burhan Günel *Ateş ve Kuğu* çalışmasıyla; öykü dalında ise *Dönüşsüz Yolculuklar* adlı eseri ile Ethem Baran ve *Öykü Sersemi* adlı eseri ile Sibel K. Türker ödüle layık bulundu.

*Cemal Süreya Şiir Ödüllerinde yayımlanmış kitap dalında Haydar Ergülen, *Keder Gibi Ödünç* adlı kitabı ile birinci oldu. Kitap bütünlüğü taşıyan dosya dalında Murathan Çarboğa, *Yağmalanmış Hayat* dosyası ile birinci oldu. Jüri özel ödülü ise Nurduran Duman'a *Yenilgi Oyunu* dosyası ile verildi.

*Ceyhun Atıf Kansı Şiir ödülünü Hüseyin Atabaş, *Yorgun Denge* dosyasıyla kazandı.

*13. Truva Kültür-Sanat Ödüllerinde ödüller şöyle sıralandı:

Atatürkçülük Ödülü: Turgut Özakman,

Çağdaş Halk Müziği Ödülü: Hüsnü Şenlendirici, Edebiyat Ödülü: Burhan Günel, Fotoğraf Ödülü: Ozan Sağdıç (Fotoğrafevi), Pertev Naili Boratav Halkbilim Ödülü: OD-TÜ THBT, Halk Müziği Ödülü: Okan Murat Öztürk, Halk Oyunları Ödülü: Mehmet Yıldız, Plastik Sanatlar Ödülü: Muzaffer Akyol, Sinema Ödülü: Memduh Ün, Şiir Ödülü: Arif Damar,

Tiyatro Ödülü: Işıl Kasapoğlu, Truva Özel Ödülü: Nuray Yılmaz.

*9. Akdeniz Aktın Portakal Şiir ödülünü Yücel Kayıran, *Beni Hiç Göremezsin* kitabı ile kazandı.

*25. Necatigil şiir ödülleri *Herkes Gitmiş* ile Akif Kurtuluş ve *Yol İnsanları* ile Betül Tarıman'a verildi.

*Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü 2005 yılında öykü dalında verildi. Günhan Kuşkanat, *Kış Leylekleri* kitabıyla birincilik ödülünü kazandı.

*Sait Faik Abasıyanık Hikaye Armağanını Ayşe Sayısayın, *Yorgun Anılar Zamanı* adlı kitabıyla kazandı.

*33. Orhan Kemal Roman Armağanı *Ölümün Gölgesi Yok* kitabıyla Adnan Binyazar'a verildi.

*Osmangazi Belediyesi Ve Osmangazi Yerel Gündem 21'in, A. Hamdi Tanpınar anısına düzenlediği hikâye yarışmasında dereceye giren isimler ve eserler:

1. İzzet Harun Akçay-Ceren,
2. Asuman Güzelce-Dolunay,
3. Didem Çınar-Çocuk ve Kelimeler.

*Ümraniye Belediyesi ile Antoloji.com işbirliğiyle düzenlediği ve çok sayıda da mansiyon ödülünün dağıtıldığı *İstanbul* konulu şiir yarışmasının ilk üç sırası şöyle gerçekleşti:

Faruk Duman

Mehmet Şah Erincik / Yedi Tepe -Gece Gündüz- İstanbul

Mehmet Şamil Baş / GÜLİSTAN-BUL

Sadettin Yılmaz / Seninle Bir İstanbul Geçti.

*10. Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülünde Cuma Duymaz ve Sinan Oruçoğlu ödüle layık görüldü.

*2005 Ş. Avni Ölez Şiir Ödülü Özlem Tezcan Dertsiz'e verildi.

*Vehbi Koç Vakfı, Vehbi Koç Ödülü, edebiyat alt başlığında Fazıl Hüsnü Dağlarca'ya verildi.

*Nüzhet Erman Şiir Ödülü, *Lalezar* adlı eseriyle Mustafa Fırat'a verildi.

*Haldun Taner Öykü Ödüllerinde birinciliği *Keder Athısı* adlı kitabıyla Faruk Duman kazandı.

IRAK FUZULİ İÇİN ÖDENEK BULAMADI

Bir süre önce Irak Kültür Bakanlığı tarafından Fuzulî'yi anma töreni düzenleneceği belirtilmişti. Bir grup Iraklı Türkmen'in, Kültür Bakanı Nuri El Ravi ile İmar ve İskan Bakanı Casım Muhammed Hüseyin'i ziyaret ederek Fuzulî'nin Kerbela şehrindeki türbesinin onarılıp ziyarete açılması ricası kabul edilmişti. İmar Bakanlığı, Fuzulî'nin türbesinin aslına uygun onarılacağı sözünü verirken, Kültür Bakanlığı da bir anma programı düzenleneceğini belirtmişti. Aralık 2005'te yapılması planlanan törenin, ödeme yokluğu nedeniyle yapılamadı.

FAHRİYE ABLA'YI

KISKANMADIM

Türk Şiirinin önemli isimlerinden Ahmet Muhip Dıranas, ölümünün 25. yılında Ankara Millî Kütüphane’de düzenlenen bir anma toplantısıyla anıldı. Toplantıda Dıranas’ın şiirleri okundu, ney dinletisi yapıldı; şairin eşi Münire Dıranas kısa bir konuşma yaptı ve eşiyle nasıl tanıştığını anlattı.

“Fahriye Abla” şiiri üzerine yapılan tartışmalardan hiç memnun olmadığını ifade eden Dıranas’ın eşi, evlendiklerinde Fahriye ablanın yetmiş yaşında olduğunu ve onu hiç kıskanmadığını söyledi. Münire Hanım Dıranas’ın ölümünden sonra onun bütün makalelerini yayıma hazırlamış ve Dıranas’ın ölümünün 15. yıldönümünde Sinop’ta Dıranas Vakfını kurup müze çalışmalarını

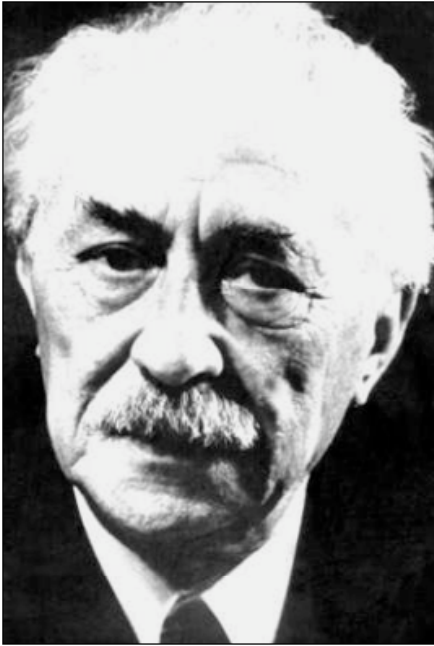
başlatmıştı.

Ahmet Muhip Dıranas, 1908’de İstanbul’da doğdu. CHP Genel Merkezinde Halkevleri Kültür ve Sanat yönetmenliği, Çocuk Esirgeme Kurumu Neşriyat Müdürlüğü, Devlet Tiyatrosu Edebî Heyet Üyeliği (1951), Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanlığı (1957), Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu Üyeliği, İş Bankası Yönetim Kurulu Üyeliği yaptı. 1950 seçimlerine DP listesinden milletvekili adayı oldu, kazanamadı.

İlk şiiri, şair henüz lise öğrencisi iken 1946’da Muhip Atalay imzasıyla *Millî Mecmua*’da yayımlanan “Bir Kadına” adlı şiiridir. *Servet-i Fünûn*, *Görüş*, *Ülkü*, *Sanat-Edebiyat*, *Varlık* dergilerinde şiir yayımlamaya devam etti. *Gölgeler* adlı oyunu ile 1947’de CHP Piyas Yarışmasında ikinci oldu.

Hece şiirinin olanaklarını geliştirmeye çalıştı. Necatigil’e göre, Dıranas Yedi Meşalecileri 1940 kuşağına bağlayan şairlerimiz içinde Cahit Sıtkı Tarancı ile birlikte şiirde sese, şekil mükemmelliğine önem veriş, Baudelaire sembolizminden hareket edip Türkçede yeni bir şiir dili ve yapısı yaratmaya çalışması ile, şiirimizde kendine sağlam bir yer ayırmış bir şairdir. Turgut Uyar’a göre ise, Dıranas mutlu bir rastlantıdır şiirimiz için. *Çünkü zamansız ve mekânsızdır kurduğu dünya. Şiir duygusu, şiir karma gücü öylesine sağlamdır ki, boşluk’u bile “büyük” olur.*

21 Haziran 1980’de Ankara’da vefat eden Dıranas’ın *Gölgeler* (1947), *O Böyle İstemezdi* (1949) ve *Çıkmaz* adlı üç oyunu; tüm şiirlerini kapsayan *Şiirler* (1974)’i vardır. Eşinin ya-

Ahmet Muhip Dıranas

yıma hazırladığı toplu yazıları *Yazılar* adıyla 1994'te basıldı..

MUSTAFA AYDOĞAN

ALBÜM VE ÇERÇEVE

Sanatçının 'Değer' Karşısındaki Savunmasızlığı

Cemal Süreya, *99 Yüz* adlı, portre denemelerinin yer aldığı kitabında Sezai Karakoç'tan da bahseder. Süreya'ya göre Karakoç "Sıkışmış, sıkıştırılmış deha"dır.

Bir sanatçının bir başka sanatçıyı anlatması (yorumlaması) her zaman ilgiye değer. Açıktır ki, herkes kendi mayasından olanı çarçabuk kavrar ve tanır. İnsan, benzerinin açılımıdır. Elbette, benzediği kadar. Bu nedenle, Süreya'nın Karakoç'u tanımla biçim ve üslûbu gerçeğe en yakın olandır.

Süreya, söz konusu yazısında, Karakoç'la ilgili bir anekdot anlatır: "Necip Fazıl kendinden borç ister, o da her seferinde cebindeki parayı son kuruşuna kadar verirdi. Sonunda kendisi aç kalırdı. Buna bir çare düşündü. Marmara Kiraathanesi'ne giderken, özellikle de aybaşılarında yanında daha az para taşıyordu. Az dedim ya, o kadar da az değil. Maşının yarısı kadar. Sanırım, Karakoç'un hayatındaki tek oyun budur. Başka bir yerde de yazmışım, üniversite yıllarında burslarını kırdırıp üstada verirdi." (s. 309)

Anekdotta yer alan 'borç' kelimesine takıldım ben. Çünkü, Necip Fazıl'la Karakoç arasında bir 'borç - alacak' ilişkiden söz etmek mümkün görünmedi bana. Böyle bir ilişki, düşük bir ilişki olurdu kanısındayım. Cemal Süreya'nın bir hata yaptığını da söylemek istemiyorum. Sü-

Necip Fazıl - Sezai Karakoç

reya'nın, verilen paranın 'borç' olduğunu söylemesi, kibarlığından olsa gerek. Gerçeği bildiğini sanıyorum.

Borç – alacak ilişkisinde, hiçbir zaman, borç vereni gücünden edecek bir sonuç söz konusu olmaz. Borç veren, kendini koruma güdüsüyle hareket eder. Bu, doğal bir güdüdür ve çaba gerektirmez. Diğer bir ifadeyle borç veren, gücünü temsil eden varlığının (paranın) hepsini değil, küçük bir kısmını verir. Oysa Sezai Karakoç 'hepsini' veriyor. Daha ilginç olanı ise, Necip Fazıl'ın verilenin 'hepsini' almasıdır. Yani alan, verenin 'ben'ini hedefliyor doğrudan.

Borç ilişkisinin içinde her zaman 'ben' duygusu vardır. 'Ben'in ilk refleksi ise kendini korumadır. Eldeki paranın tamamını vermek, üstelik aç kalma pahasına vermek, 'küllî' bir veriştir ve 'ben' duygusunu tamamıyla bertaraf eder. Bu veriştir biçimi 'ben'in kendine bir suikast girişimidir. Öte yandan, bu veriştirte 'biz' duygusu da görmüyorum ben. 'Biz' duygusu, genellikle, edilgenlik içerir. Bir tür, başkaları sayesinde varolma psikolojisi. Yani, pasif korunma yöntemi. Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, bu eylemde bir korunma güdüsünden bahsetmek, hem Karakoç'un hem de Necip Fazıl'ın varoluş biçimlerini ve üsluplarını anlamamak olur. Onlar, kendilerini korumak bir yana, aksine, birbirlerini apaçık ortada bırakıcı, yalnızlaştırıcı, korunmasız bırakıcı bir eylem içine giriyorlar. Sezai Karakoç, 'her şeyini' veriyor. Necip Fazıl da verilen 'her şeyi' alıyor. Borçtan bahsetmek ne kelime! Bir daha adı bile anılmaya-

caktır o verilen şeyin.

Peki, olan nedir?

Sezai Karakoç'un 'verdiği' bir 'şey' var: 'O'na veriyor. O, kim? Hiç kimse... O, bir 'değer'dir. Bu nedenle, yukarıya alıntıladığımız metindeki Necip Fazıl adının yerine başka bir isim koymamızın hiçbir sakıncası olmayacaktır. Yeter ki, Necip Fazıl'ın taşıdığı 'değer'i taşınsın. Yani, Karakoç'u 'her şeyini' vermeye iten neden, bir şahıs karşısında oluşu değil, bir 'değer' karşısındaki savunmasızlığıdır. Bu 'veriştirte, Karakoç'un bir iradeyle hareket ettiği kanısında değilim ben. Hatta daha da ileri gidebiliriz. Diyebiliriz ki, eğer hayatı istenmiş olsaydı, hayatını da aynı iradesizlik içinde verirdi.

Necip Fazıl'ın 'alış'ında da gerçek bir alıştan çok 'veriştir' vardır. Sezai Karakoç'un bir 'değer' karşısında savunmasız kalışı onaylanmıştır. Eminim ki, Necip Fazıl da bir başkasına, Karakoç'tan aldığından daha fazlasını gözünü kırpmadan vermiştir / verecektir. Buradaki dayanağımız şudur: Necip Fazıl'ın 'alışının' gerisindeki neden 'şahsî' değildir. Eğer şahsîlik olsaydı, bu alışın Necip Fazıl'da maddi 'çoğalmaya' yol açıcı nitelikte olması gerekirdi. Oysa böyle bir şey söz konusu olamaz. Bunu mümkün görseydik, Necip Fazıl'ı, keyfi için arkadaşını çaresiz bıraktığını göremeyecek kadar düşüncesiz biri sayabilirdik. Ya da, bir düşünce adamı gibi değil müşkülpesent gibi davrandığını söyleyebilirdik. Hepsinden önemlisi, Sezai Karakoç'taki 'sıkışmış deha'yı göremeyecek kadar kör olduğunu ileri sürebilirdik. Çün-

kü sefil bir açıklama, bu ilişkinin 'değerlere' dayanan bir ilişki olmak yerine 'kullanmaya' dayalı bir ilişki olduğunu ileri sürebilir. Oysa bunlar, Necip Fazıl için anılacak özellikler değildir. O ki, bütün hesabını 'değerler' üzerine yapan bir kişiliktir.

Kısaca, Karakoç'un eylemin özünde yatan, 'değer'leri görebilme ve bu 'değer'lere her şeyini fedâ edebilme yeteneğidir.

Sezai Karakoç'u sanatçı yapan yeteneğin özü budur. Onun külliyyatının kaynağı, ışığını aldığı güneş buradan doğmuştur. Sanatçının 'değerler' karşısındaki refleksi, sanatının zirvesinin hangi yükseklikte olacağını da belirler. Hayatınızı vermez adaysanız, size bir hayat verilir.

Şiirin İmkani Şairin İmkandan Fazladır

Her şiir, yayımlandığı andan itibaren şairinden bağımsızlaşır. Okurun idraki karşısında vereceği sınavda yalnız kalır. Bu sınav, şiiri, hem kendi dengeleri üzerine oturtacak hem de imkan alanlarını açığa çıkaracaktır.

Şiirin kendine özgü bir imkanı vardır. Ancak, bunun kendiliğinden varolmadığını baştan söylememiz gerekir. Şiirin imkanı, kendi dışındaki iki imkandan doğan bir üst imkandır. Bunlar, şairin ve okurun imkanlarıdır.

Şairin imkanının neler olduğu açık; yetenek, çaba, ısrar ve zaman. Aslında bunlar, bir imkanın vücuda gelmesi için gerekli şartlardır. Bu şartların bir imkan haline dönüşme-

si, yerinde ve doğru kullanılmalarına bağlıdır. Çünkü, bir çok şair, doğru bir 'yer' bulamadığı ya da 'yerini' doğru kullanmadığı için, bu şartlara sahip olmasına rağmen kaybolup gider. Ayrıca işin bir de başka tarafı var. Bazı şiirler, doğru şairler eline düşmedikleri için, kısa ve kötü bir hayat sürdürdükten sonra ölüme boyun eğerler. (Acırım benden evvel can veren eserime- Faruk Nafiz). Bazı şiirler de, şairinin acelesi yüzünden erken doğarlar. (Bazı şiirler bekler bazı yaşları- Behçet Necatigil). Çoğu erken doğum gibi sağlıksız bir hayat geçirmek zorunda kalırlar. Yani, yerinde ve doğru kullanılmamış imkan, hayatiyet kazanamamış imkandır. Bir bakıma, 'eksik imkan' olarak değerlendirilebiliriz.

Söz konusu şartları doğru ve yerinde kullanmış, yani, kendini gerçekleştirilmiş bir imkan (şairin imkanı), mevcut ama nebülöz halindeki şiiri kelimeler aracılığıyla imgelere dökecek ve belli formlar halinde okura sunacaktır. Bu, şairin imkanının şiire dönüşmesidir. Ancak, şiir bu noktada, salt şairin imkanına denk düşen bir büyüklükte ya da ağırlıkta olur. Oysa, şiirin bütün imkanının bundan ibaret olduğunu söyleyemeyiz. O, şairin imkanlarını yüklenerek yola çıkacaktır ama kuşanacağı bir imkan daha vardır; okurun imkanı..

Okurun imkanı derken, birikim ve idrak kanalları açık insanların imkanlarını kastediyoruz. Eser, çoğu zaman tefsiriyle gerçek karşılığını bulur. Bu nedenle, gerçek okurunu

bulan her eser gerçek geleneğini de bulmuş olur. Yani, bir bakıma, gelenek idraktır. Aptalın, cahilin, kendini bilmezlin bir geleneğe sahip olduğundan söz edemeyiz. Birikim ve idrak kanalları açık okur, şiiri kuşatarak onun anlam alanı genişletir, etik ve estetik duruşunu hak ettiği gerçeklik düzlemine yerleştirir.

Şiir, elbette ki, şairin imkanından doğar. Ancak, bu doğumu, şiir için bütünlenmiş ya da tamamlanmış bir doğum olarak göremeyiz. Şiir, bundan sonra da yeniden ve yeniden doğmaya devam eder. Bu devamlılığı sağlayacak olan okurdur. Şairin imkanlarını yüklenmiş olan şiir okurdan da bir şeyler alır. Buna, şairin okurda yeniden gerçekleşmesi diyebiliriz. Bu gerçekleşme, okurun şiire yaptığı katkıyla oluşur. Bu katkının en açık belgesi, şiirin şairinden aldığı anlam (ya da karşılık) ile okurun şiirden anladığı anlamın (ya da karşılığın) farklılık gösterebilmesidir. Çoğu zaman, şiir ile okur arasındaki anlam ilişkisi ya da şiirin okurla kurduğu karşılıklı ilişki, şairin kastını fazlasıyla aşar, hem çoğullaşarak hem de farklılaşarak şiiri yeni bir gerçeklemeye doğru sevk eder. İşte bu, şiirin imkanıdır. Şair ve okurun imkanlarının birleşmesinden doğan, ancak, yeni ve farklı bir düzeyde gerçekleşen başka bir imkandır. Bu imkan sayesinde, şiirin varlığı zenginleşir ve yaygınlaşır. Şiirin imkanı şairin imkanından fazla hale gelir. Bir şiiri çağlar ötesine taşıyan, hafızadan hafızaya aktaran güç bu-

radan doğar.

Şiir : Olmamaktır

Şiir, kelimedir.

Ve dahi kelime değil, imgedir.

Şiir, imge değil, anlamdır.

Ve dahi anlam değil, bütünlüktür.

Şiir, bütünlük değil, söylemektir.

Ve dahi söylemek değil, özünden konuşmaktır.

Şiir, özünden konuşmak değil, kendini olmaktır.

Ve dahi kendin bile değil...

Özensizlikteki Sınırsızlık

Sonsuzluk ve Bir Gün dergisinin son sayısında (Ocak – Şubat, 2006), Mehmet Aycı'nın "Özensiz Bir 'Şiir Defteri'" başlıklı, İbrahim Tenekeci tarafından çıkarılan Seçilmiş Şiirler antolojisini (seçkisini?) eleştiren bir yazısı yer alıyor. Yazı, söz konusu antolojideki hatalara değiniyor. Antolojiyi görmedim ama Mehmet Aycı'nın yazısından hareket edersek ciddi sayılabilecek eksiklikler ve yanlışlıklar barındırıyor. Antolojideki yanlışlıkların neler olduğunu bilmek isteyenler adı geçen yazıyı okuyabilir. Benim bahsedeceğim konu başka.

Mehmet Aycı'nın yazısından anladığıma göre, antolojiye benden de şiir alınmış ve özgeçmişimize yer verilmiş. Aycı, antolojideki en küçük hataları bile gündeme getirip, İbrahim Tenekeci'yi özensizlikle eleştirirken, benzer hataya düşmekten kendisi de kurtulamamış. Yazıdan anladığıma göre, Tenekeci, benim kitapları sayarken ilk şiir kitabım olan Kendini Aynalarda Çoğaltan

Şehir'i atlamış. Mehmet Aycı da haklı olarak bu eksikliği eleştiriyor. Ancak, eleştirirken, Tenekeci ile benzer bir kaderi paylaşmaktan kurtulamıyor. Tenekeci'nin kayıtlara düşmediği kitabımın adı Aycı'ya göre 'Kendini *Aynada* Çoğaltan Şehir'. Yani, 'Aynalarda' gitmiş 'Aynada' gelmiş. Şimdi, bu 'özensizliği' nasıl değerlendirmek gerekecek...

CANAN SEVİNÇ

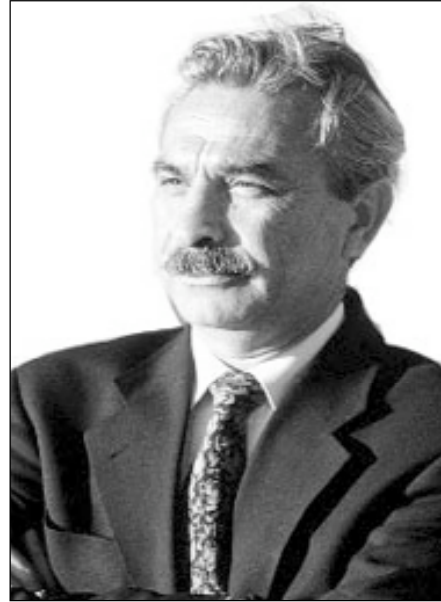
"ŞİİR TÜRKİYE'NİN TEMİNATIDIR"

Türkiye Yazarlar Birliği İstanbul Şubesinin katkılarıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü tarafından 31 Aralık 2005 tarihinde Cemal Reşit Rey Konser Salonunda şair İsmet Özel, Şule Yayınları'ndan çıkan *Of Not Being a Jew* adlı son şiir kitabını okudu ve ardından da Türk şiiri üzerinde bazı açıklamalarda bulundu.

Buna göre İsmet Özel, "Türkiye dediğimiz toprakların Dârü-l İslâm haline getirilmesiyle vatan olduğu fikrini birinci önerme olarak kabul etmemiz gerekiyor." şeklindeki açıklamasının ardından, bir milletin doğuşuyla konuşulan dilin yakınlığına dikkat çekti. Yunus Emre'yle başlayan milletleşme sürecinin Divan Edebiyatı'nı teşkil ettiğini, başka bir kanaldan giderek ise yanlış bir şekilde Halk Edebiyatı dediğimiz şiiri oluşturduğunu, yani dünyada, dilin sonucunda varılmış şiir sürecinin her toplumda yaşanmasına karşılık

Türk toplumunda tersi yönde bir süreç yaşandığını belirtti.

1839 Tanzimat Fermanı'nın Osmanlı toplumu için bir kırılma noktası olduğunu ileri süren İsmet Özel, seçilen bu yeni hayat tarzına uygun bir edebiyat oluşturulduğunu ve bunun da batı tesirinde Türk edebiyatı ya da Tanzimat edebiyatı olarak adlandırıldığını belirtti. Dış dünyadaki etkilenmelerin konuşma yoluyla insanlara aktarılacağı üzerinde duran Özel, bu konuşmanın muhabata şiir olarak mı yoksa düşünce olarak mı ulaştırılacağı konusunda Aristoteles'in tasnifinden yararlanarak; Logos'la, insanların ikna edileceğini, Etos'la, konuşanı ikna edecek olan kişinin karakteri, seciyesi, ahlakının, Patos yoluyla da ikna sırasında müşterek duygulanımlar alanının kullanılacağını belirtti. Söz konusu tasnifi

İsmet Özel